

V večnost zazrti angelski pogled

Metka Krašovec: Hrepenenje, 1995

✍ Milček Komelj

*Na sliki Hrepenenje se iznad
morske gladine dviga glava
angela, ki kot skrben varuh z
rokama zaobjema temno, na
vodi lebdeče žensko obličje.*

*Monumentalni angelov
zelenkasto modri okroglasti
obraz je upodobljen docela
plastično, skrajno precizno, a
z osredotočenjem na bistvene,
ubrano zaokrožene poteze ter
mehko modeliran z mistično
lučjo, ki ga presvetljuje od
znotraj.*

Vse oblike in barve na njem se skladno povezujejo v popolno harmonijo, angelov v brezčasnost usmerjen otožno nezemeljski izraz pa je v svoji zastrtosti neulovljiv, ker je v bistvu zunaj območja človeškega čustvovanja in docela zatopljen v onstranskost.

Vsa podoba je arhitektonsko pretehtana, statično zaokrožena in kljub plastični telesnosti docela nečutna, kot bi bil na njej obrazni inkarnat izklesan ali ulit iz neznane, hkrati otipljive in sanjske nenaravne snovi, in prav take so tudi angelove negibne roke, medtem ko so svetlejši nakodrani lasje kot iz materializirane svetlobne preje; edini živahnejši, a nadvse nežen barvni poudarek vnašajo v zamolklo sijočo sliko rožnato obrobljene angelske peruti. A figura bi bila prepoznavna kot angel oziroma nebeško bitje tudi brez njih.

Ob vsej telesni otipljivosti je figura povsem duhovna. Njeno bistvo je zaje-

to v poudarjeni prezenci, v notranjem naponu, ki oživlja angelovo obličje. Njegov pogled je docela odmaknjen od vsega zemeljskega, zbrano čuječ in presijan s skrivnostjo, zato tako podoba kot umetnino ustvarjalno oživlja samo neopredeljiv duhovni aspekt. Za tip tovrstnega slikarstva, ki je že zaradi enakomerno umirjenega načina slikanja brez najmanjše sledi sunkovityh gest ali nepredvidljivih, v čustveni krčevitosti temelječih slikovitejših in ekspresivnih likovnih učinkov, je ta duhovna razsežnost več kot odločilna, saj je edina, ki lahko navzven brezosebni, klasicistično ubrani shemi vdihne resnično živost. Prav zato je podoba mogoče dojeti samo z dojemljivostjo za duhovno dimenzijo bivanja. Brez te občutljivosti bi lahko v njej neumestno razbirali le prerrojene odmeve nekdanje renesanse ali klasicizma oziroma nezavedne ali zavedne predestilirane 'vplive' tega ali onega slikarja, od Piera della Francesca do Paula Delvauxa, če že ne samozadostno omrtvelost larpurlartističnega esteticizma.

Seveda je izjemno izobražena slikarka velika poznavalka dosedanjega svetovnega slikarstva, prav toliko pa tudi kulture v širšem smislu, religije, mitologije ter zlasti literature. Njene podobe iz cikla *Prisotnosti*, ki že s poimenovanjem poudarja navzočnost, torej prezenco, in ki ga nadaljuje tudi *Hrepenenje*, pa so se ji po njenem pričevanju v osemdesetih letih preteklega stoletja porodile v nenadnem ustvarjalnem prelomu same iz sebe, ne po premišljeni odločitvi, in si jih umetnica dolgo ni upala pokazati nepovabljenim očem, ker si o njihovem pomenu niti sama ni bila na jasnem. Duhovno nedojemljivim, zgolj profesorsko ali

zgodovinarsko naravnanim gledalcem so lahko ostale s svojim navideznim hladom docela tuje, številne druge pa so s svojo duhovnostjo nemudoma prevzele; in izkazalo se je, da so jih lahko ustrezno interpretirali, četudi morda vsak bolj ali manj po svoje, vendar v isti duhovno naravnani smeri, le tisti, ki so zaznali njihov notranji smisel. To pa so bili zlasti umetniki, misleci, pesniki in pogosto tudi najbolj občutljivejši študentje umetnosti, med njimi pesnik Robert Simonišek; zato so se mnogo primernejše od morebitnih bolj ali manj nesmiselnih likovnih primerjav z raznovrstnimi slikarji ob njih izkazale aluzije na pesnike, med katerimi s svojim dojemanjem lepote skrivnostni izstopa Rilke. Pesnik in filozof Andrej Medved, ki je napisal monografijo o umetnici, pa je v njenih tovrstnih podobah ugledal celo utelešenje Platonovih idej.

Slika *Hrepenenje* se kot plastično utelešenje netelesnega že z naslovom usmerja v domotožno hrepenenje po popolnosti, navzven razvidni že iz same popolne likovne dodelanosti slike, v kateri ni niti sledu naprezanja ali mukotrpane utrujenosti, ampak se je slikarka dolgotrajnemu delu dobesedno prepustila, kot bi ves čas lebdele na angelskih krilih. Hrepenenje po popolnosti pa je tudi hrepenenje po večnosti oziroma transcendenci, v katero lahko na sliki zre samo angel.

Figura v vodi oziroma njena na gladini ležeča glava s prav tako lepim obličjem, vendar z zaprtimi očmi, je podoba temne človeškosti, ki nima nadnaravnih moči in ne vidi bistvenega (v skladu z gnostičnimi spisi, da je materialni svet temačen in nepresvetljen); a prepuščena je skrbi posrednika med ze-

mljo in večnostjo, svetlega duhovnega bitja, čigar roke, ki obdajajo zatemnjeni obraz, so začuda človeško temne. Videti je, kot bi usnula žena lebdela na meji med otrplostjo in življenjem, angelska glasnica duhovnega sveta pa bi jo iniciacijsko oživljala oziroma posvečevala ter ji na profil spečega obličja že priklivala slutnjo blažene spokojnosti.

Človeška figura je milostno, a pomirjeno, predano in nezavedno izročena višji, duhovni sferi, skupaj z angelom pa se je dvignila na zemeljsko površje iz potopljenosti v ocean. Sâmo prizorišče slike, morská planjava z oddaljenimi otoki, ki s svojo majhnostjo kažejo brezmejno razsežnost z intimnimi zavetji, je mitična podoba izvora življenja in njegovih daljav ter je na svetli sliki enako samoumevno, kot je na temnejših ali bolj ekspresivnih podobah kakega drugega v duhovnost zazrtega slikarja (posebno Bernika z njegovimi zamaknjenimi ali ekstatičnimi svečeniki ali abstraktnjšega Jemca) teman kozmični zaslon z morebitnim utripom nemirnih bliskov ali nedosežnih zvezd.

Na tej in tudi sorodnih duhovnih slikah Metke Krašovec prevladujejo svečeniško obarvane ženske dvojice, zemeljske in onstranske, svetle, celo sončno sijoče, in temnejše, malone črne. Njihova medsebojna razmerja in razmerja do sveta so prežeta z neutušnim hrepenenjem, ponekod pa se jim pridružuje še roka nevidnega tretjega, a neznanega bitja, ki je le duhovno

prisotno. Vse je potopljeno v skrivnost, iz katere se slikarkina bitja prikazujejo kot vrhovi ledene gore. Njihova zunanja shematičnost je le posoda notranje polnosti, vsakršna individualnost pa je – tudi če so obrazne poteze kdaj za spoznanje bolj portretno nakazane, največkrat s slikarkinimi avtoportretnimi obrisi – pretopljená v idealno človeškost, če že ne nadčloveškost, ki je v bistvu angelska.

Boga. Bistvo te resnice pa lahko zaslu-timo le iz njegovega strmenja (vsaj kot prešernovsko sled sence zarje onstranske glori'e), ki ga je slikarka prestregla, ko je s čopičem poslušno sledila svojemu notranjemu vzgibu, ne da bi sama videla, kar vidi njen angel, in ne da bi ji bilo znano, kam strmi.

Vendar ni slika ne glede na prisotnost krilatega angela v nobenem pogledu konfesionalna, četudi je docela

Tudi če je speča figura s svojo lepoto videti v bistvu kot temni angel ali celo blago sanjajoč demon, je njena temnost le znamenje človeške nepresvetljenosti oziroma duhovne neprebujenosti, iz kakršne jo z bližino duhovnega dotika oživlja nežno zupajoči angel, ki ne zre vanjo, ampak strmi naravnost predse, kot bi bil zazrt v resnico, v neskončnost, v nevidnega

duhovna in učinkuje celo sakralno, kot sveta podoba na oltarju Lepote. Ko umetnost Metke Krašovec časti lepoto, v človeku, zazrtém vanjo, vzbujá, da ne rečem vzgaja, posluh za skrivnost neznané večnosti, ki jo iz tišine njenega *Hrepenenja* kot posrednik med spečim človekom in božjo popolnostjo s strmenjem nemo zgovornega pogleda oznanja čudoviti slikarkin angel. ■